№ 81.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 9. PAŹDZIERNIKA ROKU 1798. we WTOREK.

z Wiednia dnia 29. Września.

Na dniu 26. umarł tu Generał *de Vins* w 66. roku życia ſwego, powrociwſzy z objażdżki korpuſow woyſka rozſtawionego w *Kroacyi*, *Sklawonij* i *Węgrzech*.— Przez nadzwyczaynego kuryera, ktorego *Porta* wyſłała z *Konſtantynopola* do tuteyſzego Ambaſſadora *Ibrahim Aſif Effendi*, odebraliſmy zadziwiaiącą wiadomość, iż flotta *Roſſyiſka* z 12. liniowych okrętow i 6. fregat złożona, przypłynęła do kanału *Konſtantynopolitańſkiego*, gdzie z nayweikszemi dowodami przyiaźni przyięta zoſtała. Zaraz na dniu 1. Września popłynęła do *Dardanellow*, zkąd wkrotce w *Archipelagu* ſtanie. Na flocie tey znayduie ſię 4000. woyſka lądowego. Pierwſzym zamiarem iey było złączyć ſię z *Nelſonem*, dla zrobienia go tym groźnieyſzym przeciw *Francyi*, lecz po odnieſionym zwycięſtwie nad flottą *Tulońſką* pod *Alexandryą*, wierzyć należy, iż flotta *Roſſyiſka* przeznaczona ieſt do attakowania wysp dawniey *Weneckich*, a potym do oblężenia *Malty*. Inni wnoszą, iż *Moſkale* przed wſzyſtkim zechcą naybrzod *Maltę* odebrać. Ztąd domyſły, iż wielkie ieszcze zaydą odmiany we *Włoszech*, *Dalmacyi* i *Lewancie*, gdzie *Porta* wſzyſtkich przykłada ſtarań do zniszczenia partyi chcącey wprowadzić zasady rewolucyine.— Tuteyſzy poseł *Angielſki* P. *Eden*, odebrał także kuryera od ſamego admirała *Nelſon* z potwierdzeniem odnieſionego zwycięſtwa nad flottą *Tulońſką*. Bitwa była ſtraszna, gdyż odpor *Francuzow* był niezmierny. Okręt Francuzki *Wſchod* wraz z innym niewiadomego nazwiſka, wysadzonym zoſtał na powietrze. Dziewięć okrętow liniowych *Francuzkich* zabranemi są od *Anglikow*. Dwa inne z iedną fregatą uratowały ſię ucieczką. *Francuzka* flotta ſkładała ſię z 13. liniowych okrętow i 4. fregat. Dwie fregaty ſpalone zoſtały. — Schwytano także korwetę *francuzką*, przeznaczoną z depeszami do *Francyi*, w ktorych *Buonaparte* donosi Dyrektoryatowi, iż nie był dobrze przyiętym od mieszkańcow *Egiptu*. — Mniemamy teraz, iż admirał *Nelſon* z częścią przynaymniey okrętow swoich złączy ſię z flottą *Roſſyiſką* i wſpolnie działać będzie.— Podług powieści przybyłego tu kuryera *Neapolitańſkiego*, porty i brzegi tak *Neapolitańſkie*, iak *Sycylyiſkie* są w naylepſzym ſtanie obrony, dalsze uzbraiania dzieią ſię iak nayspieszniey.— Wiemy teraz iż przed wylądowaniem ieszcze Generała *Buonaparte* do *Egiptu*, wielu konsulow *Angielſkich* rozeſłanych było do miaſt tamteyſzych dla uwiadomienia mieszkańcow ich o zamiarach *Francuzow*. Pomiędzy Baszami wyſłanemi na obronę *Egiptu*, naybardziey dyſtyngwuie ſię ieden z Baszow *Syryi*, ktory wiedząc iż *Francuzi* naywięcey tylko infanteryi maią, zebrał przeciw nim liczne korpus kawaleryi.— Do *Tryeſtu* przybyła fregata *Neapolitańſka*, na ktorey ſię znaydował Generał *Mack* dążący do *Neapolu*. Warunki pod ktoremi wszedł w ſłużbę tamteyszą, dla dowodzenia całą armią *Neapolitańſką*, nie są ieszcze dokładnie wiadome.— Spodziewany tu ieſt w tych dniach Xże *Bellmente Pignatelli* ten ſam, ktory podpisał pokoy między *Francyą* i *Neapolem*. Zabawi tu czas nieiaki, a potym poiedzie do *Londynu*, gdzie zoſtawać będzie w charakterze miniſtra pełnomocnego *Neapolitańſkiego*.— Vice-Krol *Sycyliyſki* niespodziewanie złożonym ieſt z urzędu. Taż ſama fregata *Neapolitańſka*, ktora na dniu 23. Lipca przywiozła do *Palermo* nowego vice-krola xiążęcia *de Luzi*, miała rozkaz zabrania z ſobą do *Neapolu* przeszłego vice-krola, dla zdania tamże rachunku z rządow swoich. Uważać należy, iż odmiana ta zdarzyła ſię w 6. tygodni po ukazaniu ſię flotty *Tulońſkiey* przy brzegach *Sycyliy*.— Pewność woyny lub pokoiu nie może być ieszcze rozwiązaną. Wſzyſtko zawiſło od negocyacyi w *Raſtad*, gdyż dwor nasz nie ma żadney polityczney korreſpondencyi *directe* z *Paryżem*. — Woyſka *Roſſyiſkie* ieżeli wniydą, spodziewane są w *Cieszynie*. Inne korpusa ſtać będą wzdłuż wodzie nad granicą *Gallicyi*. Zapewniaią także, iż ieden ich oddział pomaszeruie przez *Wołoszczyznę* i *Moldawią* przeciw *Widdynowi*.

z Londynu dnia 21. Września.

Odebraliſmy wczoray z *Paryża* pierwszą wiadomość o odnieſionym przez Admirała *Nelſon* nad flottą *Francuzką* zwycięſtwie. Ten przypadek ſprawił tu żywe wrażenie. Wszyſcy Miniſtrowie poiechali natychmiaſt do *Weymouth* dla donieſienia o tym Krolowi.— Rozchodzi ſię wieść iakoby flotta *Breſteńſka* wyszła pod żagle. Moment ten byłby przyiazny, ponieważ wiatry ekwinokcyalne przymuſiły Admirała *Bridport* do uſtąpienia z większą częścią ſwoiey flotty od ſtanowiſka *Breſteńſkiego*, gdzie zoſtawił tylko ośm liniowych okrętow pod kommendą Admirała *Thompſon*.— Donoszą z *Filadelfii* o powtornym zagęszczeniu żułtaczki. Prezydent *John Adams* natychmiaſt wyiechał z miaſta, rownie iak wielka liczba mieszkańcow; Kancellarya ſtanu przenieſioną zoſtała do *Trenton*, i przedſięwzięto wszelkie potrzebne środki na wſtrzymanie dalszych ſkutkow tey klęſki. Marynarka ſtanow ziednoczonych zaczyna ſię formować; ſkłada ſię teraz z 9. wielkich fregat, 12. szalupow od 20 i 24. armat, z sześciu od 16. do 18. 10. kutrow i tyleż galer. Liczba woyſk regularnych ieſt 25 tyſięcy ludzi. Jeden z adjutantow G. *Humbert* ieſt *Irlandczyk* nazwiſkiem *la Roche*. Żąda, aby był uważanym za ieńca woiennego, gdyż we *Francyi* przyiął prawo obywatelſtwa.— Od flotty Admirała *St- Vincent* przybyła wiadomość, iż duch insurrekcyi zupełnie na niey przytłumionym zoſtał, co iednak aż za ukaraniem śmiercią wielu insurgentow zaledwie dokazać można było.— Flotta kupiecka zachodnio *Indyiſka* szczęśliwie przybyła do portow naszych, 3. tylko ieszcze okrętow brakuie. Fregata *l'Aimable*, na ktorey ſię *Pichegru* znayduie, ſtanęła w *Deal*.— Hrabia *Rumford* przybył tu z *Monachium* i zoſtanie tu w charakterze posła *Bawarſkiego*.— Proklamacya margrabiego *Cornwallis* małe wrażenie ſprawiła w *Irlandyi* na umyſłach tych, ktorzy broń od *Francuzow* otrzymali. Zamiaſt oddania iey na powrot, i przyięcia pardonu Krolewſkiego, dwa razy ſię iuż odważali attakować *Caſtlebar*, gdzie teraz liczna armia Krolewſka znayduie ſię, zawsze iednak z ſtratą odparci zoſtali.— W hrabſtwie *Wicklow* kupy insurgentow pod dowodztwem śmiałego *Holt* ieszcze ſię snuią. Maią ieszcze procz tego innego dowodzcę ktory z większą oſtrożnością poſtępuie.— Ulice *Dublina* napełnione były licznym tłumem ludu, ciekawego oglądać z podziwieniem tę garſtkę mężnych żołnierzy, ktorzy potrafili tak długo zatrudniać armią naszą od 20,000 ludzi. Jeńcy *Francuzcy* iuż ſą z *Irlandyi* do *Anglii* wyſłani, dla ułkutecznienia ich zamiany.— Woyſka *Angielſkie* będą zimować w *Irlandyi* iuż to dla przytłumienia każdego nowego ruchu; iuż to dla odparcia nieprzyiaciela, gdyby ten nowe wylądowanie miał przedſięwziąść.

z Paryża dnia 19. Września.

Szczegóły względem niepomyślney bitwy naszey morſkiey nad brzegami *Afrykańſkiemi*, ſą tu rozmaicie podawane. Wſzyſcy iednak powszechnie ſię zgadzaią, iż dwa okręty nasze wysadzone zoſtały na powietrze, a 9. zabrane przez *Anglikow*. Dwa liniowe okręty uratowały ſię ucieczką, ieden do *Malty*, drugi do *Korfu*. Niektore także ſtatki przewozowe są zatopione. *Arabowie* iak ſłychać ſtrzelali do maytkow naszych na brzegi ratować ſię chcących, i żadnego pardonu dawać im nie chcieli. Liczba kommendantow *Francuzkich* czyli Kapitanow okrętowych wynosi do 15. Bitwa była naykrwawszą, *Francuzi* okazali waleczność trudną do uwierzenia przeciw przemagaiącey ſile. Po nadeszley wiadomości o tym przypadku, Dyrektoryat złożył zaraz długą ſeſſyą. Uchwalono na niey woynę przeciw krolowi *Neapolitańſkiemu*, i wyſłano natychmiaſt kuryera do *Włoch* z rozkazem wkroczenia do *Neapolu*. Wielu Generałom, między innemi *Augereau*, ktory teraz w *Ronſſillon* dowodził, nakazano udać ſię do *Włoch*. Tym czasem mamy nadzieię iż pokoy z Rzeszą przyidzie do ſkutku.— Słychać iż Kommiſſarz rządowy *Renaud de St Jean d'Angely* przybył tu z *Malty*.— Dziſieyszy *Redaktor* zawiera w sobie artykuł naſtępuiący względem bitwy morſkiey na morzu *środziemnym*. „Strata iedney części flotty naszey morza *środziemnego*, ieſt bez wątpienia wielkim nieszczęściem, lecz ten przeciwny wypadek, czyż iuż poſtawił w niebespieczeńſtwie Rzpltę *Francuzką*? Czyż nawet zabespiecza nieubłaganemu naszemu nieprzyiacielowi tę pewność, ktoraby chciał wmowić, i tę nadzieię, ktorą ma iż wyidzie z placu woyny, ieżeli nie tyle zwycięzkim i groźnym ile *Francya*, ieżeli nie z tyłu rozległemi zyſkami handlowemi iak przed rozpoczętą woyną, przynaymniey z zachowaniem tey samey exyſtencyi polityczney, w iakiey był zawsze rywalem a rywalem potężnym narodu, ktory teraz dzieſięć razy pomnożył ſiły i środki swoie przez samą naturę rządu nowego? Ludzkość wymaga wprawdzie po nas ſkropienia łzami grobu tych szlachetnych wſpołziomkow, ktorzy życie własne poświęcili dla szczęścia i ſławy swoiey Oyczyzny, lecz ſtan woyny ieſt tego rodzaiu, iż same nawet laury czułym duszom łzy wycilkaią. Należy uważać wſzyſtkie wypadki woienne w względzie politycznym. Jakiż dla *Francyi* cios zadać może zniszczenie flotty pod Admirałem *Brueys*, gdyby nawet zniszczenie to zupełnym być miało? Bezwątpienia odwlecze tylko *całkowitą* zemſtę przeciw *Anglij*, lecz zwycięſtwo *Nelſona* choćby naywiększe, może przeszkodzić albo przynaymniey, ſpoźnić szczęśliwe ſkutki wyprawy, ktora nieszczęśliwemu *Bruey's* powierzoną była? Jeżeli armia *Egiptu* ma w zamiarze zniszczenie nayobfitszego źrzodła bogactw *Angielſkich*, czyliż to zwycięſtwo ktore huk armat z wieży *Londyńſkiey* w dalekie ſtrony roznosić będzie, nie może być haſłem i oznaymieniem ruiny handlu *Angielſkiego* w *Indyach*? *Nelſon* nie ieſtże drugim *Xerxesem*, ktory z liczną armią 300. *Spartanow* pokonał i ſpalił *Ateny*? Lecz znalazł ſię *Temiſtokles*, a *Xerxes* zoſtał zniszczonym. Jeżeli *Bruys* na wzor *Leonidasa* przenioſł zgon chwalebny nad odbydną kapitulacyą, czyż nie mamy nowego *Temiſtoklesa*, do pomszcze-

nia ſię krwi walecznych wſpół-ziomkow? A ſam *Nelſon* nie winienże nieśmiertelności ſwoiey więcey pokonanym, iak własnemu wielkiemu dziełu? Nie tylko armia *Egiptu* może daley ciągnąć wyprawę ſwoią, nie tylko dopełnić wysokich przeznaczeń ſobie powierzonych, ale nadto naſze przygotowania na *Oceanie* i naſze środki zoſtały też ſame. A przedſiewzięcie doświadczone w *Irlandyi*, nie dowodziż i niewſkazuież nam nadziei, że moment zemſty nie ieſt dalekim?

Gdy na dniu 17. Ob. *Briot* żądał wyznaczenia kommiſſyi, któreyby uczynione były wnioſki do nadzwyczaynych środkow, w przypadku nowey woyny, oparli ſię temu naybardziey OOb. *Cholet* i *Boulay Paty* ganiąc iego gwałtowne unieſienia przeciw *Auſtryi* i to zdanie, iż *Francya* powinna teraz żądać za granicę nie iuż *Ren* ale *Dunay*; utrzymując, iż Dyrektoryat nie potrzebuie żadnych nadzwyczaynych środkow, gdyż w naygorszych nawet wypadkach podług konſkrypcyi woienney będzie mieć million woiownikow pod ſwoią dyſpozycyą. Przeto Rada większością głosow przyſtąpiła w tey mierze do porządku dziennego.— Z *Muhlhauzen* miaſta świeżo przyłączonego do *Francyi* donoſzą, iż nowy rząd dobrze tam idzie, iż gwardye narodowe ſą doſkonale urządzone, i że mieszkańcy naylepszego ducha republikanckiego okazuią.

Dyrektoryat Wykon: przeſzle do obydwoch Rad poſelſtwo z opisaniem szczegułow bitwy naszey eſkadry z eſkadrą *Angielſką*. Spodziewamy ſię, iż wypadki nie będą tak okropne, iak ie wyſtawiaią liſty z *Malty* pisane. Podług tych liſtow nieprzyiaciel uderzył niespodziewanie na naszą eſkadrę o 5. godzinie z rana w oſtatnich dniach Termidora. Bitwa trwała przez 60. godzin. Pozycya okrętow *Francuzkich* ścieśniona ſtanowiſkiem w którym nie mogły czynić obrotow, i gdzie ſię nawzaiem zaſtaniały, przeszkadzała im uformować ſię w linią, wytrzymując z przodu ogień eſkadry *Angielſkiey*, muſieli uledz iey szczęściu, pomimo męſtwa naszych marynarzow i biegłości dowodzcow. *Anglicy* zapalili okręt *Wſchod* od 110. armat ſtrzelaiąc rozpalonemi kulami. Tym to okropnym i przeciwnym prawom woyny ſposobom, winniśmy ſtratę naszych okrętow. W tey nieszczęśliwey bitwie w którey zawziętość i nienawiść Narodowa do naywyższego ſtopnia była pomknięta, wiele okrętow wołały zatonąć, niżeli ſię poddać. Okręt liniowy do *Malty* przybyły przyprowadził z ſobą dwie fregaty. Spodziewaią ſię tam ieszcze dywizyi kontadmirała *Villeneuwe*, który iak mowią nie znaydował ſię w tey bitwie. Statki naſze przewozowe nie wiele ucierpiały, gdyż tak daleko w *Nil* ſię zepuściły, iż żaden okręt wielki woienny nie mogł ſię do nich zbliżyć.— (*Klucz Gabinetow.*)

Jeżeli można dać wiarę nowym opisaniom bitwy ſtoczoney przed *Alexandryą*, pomiędzy innemi dobremi marynarzami utraciliśmy ieszcze OOb. *Gautumes*, i *Racors*. Mowią, iż kommiſſarz armii morſkiey *Joubert* znaydował ſię na okręcie *Wſchod*, a zatopione okręty maią bydź: *Franklin*, *Piorunuiący*, i *Lud ſamowładny*.— Okręt *Dubois* pod kommendą ſzefa dywizyi *Dumanoir* Sieſtrzeńca bywszego Miniſtra *Pleville Lepelley* miał pozoſtać w *Alexandryi*.— Mowią, iż Generałowie *Kleber* i *Menou* w potyczkach z woyſkami Bejow zoſtali lekko rannemi.— Odebraliśmy Dziennik *Maltański* aż do 10. Fructidor (17. Sierpnia). Nie wspomina on ieszcze o przybyciu okrętu *Wilhelm-Tell*, i zapewnia, iż *Malta* nie może bydź od *Anglikow* obleżona. Donoſi o wyiściu z *Ferol* iedney eſkadry *Hiszpańſkiey* od 14. żaglow, maiącey na ſobie 15. tyſięcy woyſka do wylądowania i wielką obfitość żywności. Jeden officer marynarki przybyły do *Malty*, widział 2. Termidora (19. Lipca) chorągiew troykolorową powiewaiącą na meczetach, wieżach, a nawet na drzewach palmowych w ogrodach *Alexandryiſkich*; przy iego odiezdzie eſkadra i konwoy znaydowały ſię w porcie.— Ambaſſador *Portugalſki* przybył iuż do *Paryża*.— Poſelſtwo Ob: *Amelot* do *Włoch* ieſt nader ważnym; ma on zlecenie roztrząsnąć rachunki tych wszyſtkich którzy w tych kraiach od zaczęcia woyny ſprawowali iakiekolwiek urzędy.— Dnia onegdayszego miniſter intereſſow wewnętrznych rozkazał z uroczyſtością wyſtawić na widok publiczny rozmaite płody przemyſłu Narodowego. Miniſter ten w towarzyſtwie osob wyznaczonych na ſądzenie o wartości tych rzeczy, udał ſię na przygotowane mieysce, na którym złożone były nayszacownieysze towary rękodzieł i fabryk *Francuzkich*. Rozdany był drukowany katalog z nazwiſkami każdey manufaktury, fabryki, Departamentu miaſta, i ceny każdey wyſtawioney rzeczy. Obszedłszy z całym orszakiem to mieysce, zatrzymał ſię w świątyni przemyſłu wyſtawionego w pośrzod cyrku, i miał głos ſtosowny do okoliczności, po którym dały ſię ſłyszeć patryotyczne pieśni. Liczna publiczność rozeszła ſię natychmiaſt po magazynach, a niezmierna rożnych towarow przedaż uczyniła ten jarmark nader świetnym. — Generał *Humbert*, który woyſkiem *Francuzkim* w *Irlandyi* dowodził ieſt ten ſam, który pod G. *Hoche* pokonał insurgentow w *Vendeé* i koniec tey woynie przyspieszył.— Ziednoczeni *Irlandczykowie* darowali Ob: *Savary*, który woyſko *Francuzkie w Irlandyi* na ląd wysadził 4. piękne konie. W *Dunkierce* iuż 5000. woyſka wſiadło było na okręty, lecz za zbliżeniem ſię eſkadry *Angielſkiey* przymuszone znowu było pozoſtać w porcie.— Z *Breſt* pod d. 13. donoszą co naſtępuie: Teraz ieſt czas ekwonokcyalny, a od trzech dni wielka burza była. Nieprzyiaciel przymuszonym był cofnąć ſię od brzegow naszych. Mamy w *Breſt* 30. okrętow woiennych, z których 15. liniowych ſtoi w ſtanowiſku.—Pensya Ob. *Sieyes w Berlinie* dochodzi do 80,000. liwr:—Dziennik *Publiciſte* mowi, iż *Bawarya* zawarła pokoy oddzielny z *Francyą*.— Pod *Terraciną* na granicach *Neapolitańſkich Francuzi* założyli oboz od 20,000. ludzi.— Naſze załogi na wyspach *Korfu*, *Cefalonij* i *Zante* znacznie wzmocnione zoſtały, dla ochronienia ich przeciw napaści obcey.— Kapr *l'Heureux Decidé* przyprowadził do *Bordeaux* okręt *Angielſki* od 15. armat nazwany *Xiąże Aſturyi* z ładunkiem cukru, bawełny etc. *Duńſki* także okręt *Annetta* i okręt z *Elby Dorine* schwytanemi zoſtały.— Znowu ſłychać, iż Ob: *Lecarlier* złoży ſwoy urząd miniſtra policyi.— Ob: *Bitaubé* oddał raport ciału prawodawczemu o pracach inſtytutu narodowego w oſtatnim roku republikanckim.— Młodzież do rekwizyi należąca z przyłączonych nowych departamentow odsyłaną ieſt zaraz, albo do armii *Mogunckiey*, albo do armii *Renu*.— Dyrektor *Rewbell* przybył dziś do *Paryża*.— Na dniu 4. Września woyſka naſze zaięły twierdze *le Gallai* na wyspach *Marcou*.— Z departamentu *Gard* donoszą, iż na odgłos nowey woyny bardzo wiele mieszkańcow tamteyszych ofiarowało ſię dobrowolnie w ſłużbę woyſkową.— Obywatel *Herman* dawny konsul w *Madrycie* zoſtał ſzefem kancellaryi konsulatu przy miniſtrze intereſſow zagranicznych.—Mówią iż Dyrektoryat ſkłonny ieſt do pokoiu, nawet *Rewbell* okazuie więcey w tey mierze przychylności niż dawniey. Odmiany we *Włoszech* podaią tu niektórzy za ſkazowkę przyszłych odmian we *Francyi* zayść maiących. Ale to wszyſtko ſą domyſły niezmordowanych naszych politykow brukowych.— Żniwa tegoroczne ſą nadzwyczayney obfitości.— P. *Norunha* poseł *Portugalſki* oznaymionym tu ieſt przez poſła naszego w *Madrycie* Ob. *Guillemardet* za bardzo miernego dyplomatyka, miał ſię iednak chwalić, iż wszyſtko pieniędzmi zrobi w *Paryżu*. Dyrektoryat uwiadomiony o tym nie chciał go był iuż przyiąć, lecz wdaie ſię za nim mocno *Azzara* poseł *Hiszpańſki*.—Między rządem naszym i dworem *Turyńſkim* zaszły znowu świeże zatargi. Niektóre inſtytuty duchowne zniesione teraz w kraiach *Cisalpińſkich*, miały ſwoie dobra w *Piemoncie*, Rzeczpospolita *Cisalpińſka* przedała ie Rzpltey *Francuzkiey*, ta żąda teraz pieniędzy od Króla *Sardyńſkiego*. Rzecz iednak cała ſkończy ſię na tym, iż Król potrąci w tey mierze ſummy, które rząd *Francuzki* winien ieſt iemu za doſtarczanie potrzeb woyſku naszemu. — Teraz dopiero poſtrzegamy dla czego *Nelson* dozwolił flocie naszey ſpokoynie przeyść do *Alexandryi*. Miał on rozkaz albo zupełnie zniszczyć flottę płynącą, albo w niemożności przeciąć iey wszelką kommunikacyą, gdyż rząd *Angielſki* chcąc koniecznie wznowić woynę na lądzie, małoby zyſkał gdyby tylko flotta rozproszoną być miała, gdyż na ów czas okręty muſiałyby szukać schronienia w portach *Włoſkich*, i wysadziłyby na ląd część woyſka, przez coby załogi *Włoſkie* znacznie wzmocnione zoſtały. — Nayzaufańszy przyiaciel Generała *Buonaparte* Ob. *Haller* zapewnia teraz, iż zawsze chęcią było tego wodza odległą przedſiewziąść wyprawę, daiąc do zrozumienia, iż iuż z niey powrocić nie myśli.

Dnia 21. Września.

Opisanie bitwy morſkiey przez kontr-admirała *Villeneuve* uczynione, ieszcze do *Paryża* niedoszło. Niektóre tylko iego szczeguły zebrane ſą przez władze poſtanowione w *Malcie*, z odwołaniem ſię z resztą do liſtu ſamegoż kontr-admirała, ktory przybył do *Malty* we 23. dni po bitwie.— Zdaie ſię rzeczą pewną, iż okręt *Genereux* przypłynął do *Korfu*, a *Guerrier* do *Kandyi*. (*Przyiaciel Praw.*)

Wyrok Dyrektoryatu Wykonawczego pod dniem 19. Fructidor (15. *Września*,) ,,Dyrektoryat Wyk: zważywszy potrzebę powrocenia ćwiczeń i utrzymania porządku i iednoſtayności w adminiſtracyi woyſk Rzpltey. Zważywszy iż iedyny ſposob trafienia do tego głownego zamiaru, ieſt powierzenie dozoru tych wszyſtkich okoliczności światłym i doświadczonym wodzom, ſtanowi co naſtępuie: Generałowie dywizyi *Schauenburg* i *Dubois-Crancé*, mianowani ſą Generałami Inspektorami infanteryi armij *Moguncżkiey* i woyſk w *Helwecyi* znaydujących ſię. Generałowie dywizyi *Bourcier* i *Harville*, Generałami Inspektorami kawaleryi tychże armiow. Generała *Beurnoville*, Generałem Inspektorem infanteryi armij *Angielſkiey*. Generała *Kellerman*, Generałem Inspektorem kawaleryi teyże armij. Generała *Moreau*, Generałem Inspektorem infanteryi armij *Włoſkiey*. Generała *Beaurevoir*, Generałem Inspektorem kawaleryi teyże armij. Generała *Serurrier*, Generałem Inspektorem woyſk rozłożonych w środku kraiu.— Inny wyrok Dyrektoryatu przywołuie do ſłużby wielką liczbę officerow reformowanych, którzy należeć będą do rozmaitych korpusow iako połſkowi.—Mowią, iż w przypadku rozpoczęcia woyny, Generał *Jourdan* ma być namowiony do złożenia urzędu Reprezentanta Ludu, i obięcia kommendy nad armią.

Czytamy w *Redaktorze* naſtępuiący artykuł: odpowiedź na zapytanie w niektórych dziennikach umieszczone: *Czyli Francya ma armią lądową na wyſłanie do ziednoczonych ſtanow Ameryki; Czyli Francya ma armią morſką na wyſłanie tamże?*— *Amerykanie* żądaią woyny z Rzpltą *Francuzką*; niszczą zatym traktat roku 1778. ſtaią ſię dla *Francyi* tym, czym byli przed tą epoką; to ieſt osadą *Angielſką*.— Rzplta *Francuzka* może więc uważać *Amerykanow* iako *Anglikow*, a tym ſposobem bandera ich na żadne nie zaſługuie względy, ſtaią ſię nieprzyiaciołami, i prawo chwytania ich ſtatkow powinno być nadane wszyſtkim armatorom *Francuzkim*, a los ich przyſzły w ſkutkach teraźnieyszey woyny, powinien być złączony z losem *W. Brytanij*. Przypuśćmy, iż *Anglia* z pierwszego mocarſtw rządu, przeydzie tak iak powinna, do drugiego, Rzplta *Francuzka* waruiąc wolność morzom, nie będzież miała dosyć ſposobow powiedzieć *Amerykanom*: wasze okręty mogą być ładowane w waszych portach, ale bandera *Amerykańſka* nie może powiewać na morzach *Europeyſkich*; wy odbierać będziecie w zamianie od narodow *Europeyſkich* towary iakich potrzebować będziecie. Grzech niewdzięczności na żadne nie zaſługuie względy, i tym mniey można waszey ufać pokucie, iż waſi przodkowie urodzeni z łupiezcow morſkich, ponieważ pochodzą pierwiaſtkowo z *Anglikow*, przelali w was ſwoią nieprawość. Nie poymuię czego ſię *Amerykanie* ziednoczonych ſtanow ma-

ſą ſpodziewać, gdyby im ſię nawet powodziło w woynie, ale czego zaprzeczyć nie można, ieſt to, iż gdy *Anglicy* ich podżegacze, znayduią ſię w niemożności ich ratowania, Rzeczpospolita *Francuzka* może ich pozbawić praw swoiey wielkomyślności, krwi i złota, których nie użyli iak tylko wokazaniu do iakiego ſtopnia dojść może niewdzięczność.

OPISANIE KAIRU.

Lubo *Kair* ieſt miaſtem ogromnym, niemożnaby go iednak rownać do naszych miaſt *Europeyſkich*. Niema w nim ani porządnych placow, ani proſtych ulic, ani pięknych gmachow publicznych. Ulice są błotniſte, ciasne, kręte i bez bruku, dla czego przez nieuſtanną ciżbę ludzi, wielbłądow, osłow i psow, wznoszą ſię tam zawsze tumany nieznośnego kurzu, po którym zwyczaynie przez polewanie ulic, naſtępuie ſmrodliwe błoto. Domy przeciwko zwyczaiom wschodnich kraiow, budowane tam są we dwa i trzy piętra, kończące ſię terrassami. Na tych to terraſsach pokrytych pomarańczami i granatami, kobiety biorą swoie kąpiele, bez żadnego innego niebespieczeńſtwa, iak iż bywaią widziane od woźnych, którzy z wysokości meczetow wzywaią lud do modlitwy. W *Kairze* znayduie ſię 300. meczetow, których większa część przyozdobiona ieſt wielu wieżami, czyli dzwonnicami nader wynioſłemi miſternie budowanemi i otoczonemi gankami. Z tych wieżow daie ſię razem ſłyszeć około 800. głosow, które codziennie przypominaią mieszkańcom, ażeby oddawali swoią cześć Boſtwu. *Turcy* nie cerpią dzwięku dzwonow; mowią, iż razi uszy, a nie dotyka serca. To zdanie pochodzi od ich prawodawcy, który chcąc, ażeby każda rzecz miała swoy cel w religii dla zniewolenia razem i zmysłow, odrzucił trąbę, którą mieli żydzi, oraz grzechotki bałwochwalcow i dzwony chrześcian, a natomiaſt użył głosu ludzkiego; ſądząc roſtropnie, iż ten uczyni więcey w ludziach wrażenia niż huk metalowego narzędzia. Zamek *Kairu* wywybudowany na ſkale ſpadziſtey, otoczony grubym murem i basztami, był nader mocny przed wynalezieniem prochu; lecz dla wznoszącey ſię nad nim w bliſkości góry, nie wytrzymałby przez dwie godziny ognia iedney zwyczayney bateryi W nim znayduie ſię pałac dawnych Sułtanow *Egipſkich*, fabryka gdzie ſię wyrabiaią bogate kobierce, które *Emir-Hagg* czyli Xiąże Karawany, posyła corocznie do *Mekki*, pałac Baszy, sala dywanu, mennica, i ſławna ſtudnia *Jozefa*. Ta ſtudnia, którą iedni mniemaią być zrobioną przez syna *Jakuba*, inni przez Wezyra tego imienia pod panowaniem *Saladyna*, ma 93 ſtop głębokości, a 14. obwodu; w całey swoiey wysokości otoczona ieſt wschodami, których pochyłość tak ieſt nieznaczna, iż tam łatwo ſchodzić i wychodzić mogą wielbłądy i woły. *Kair* ma pięć mil obwodu, ieſt w nim wiele ogrodow, dziedzińcow, prożnych gruntow, i ruin. Podrożni niezgadzaią ſię w zdaniach o iego ludności. Baron *Tott* liczy w nim 700. tyſięcy dusz, *Wolney* wyraża tylko 250. tyſięcy. Lecz trudno ieſt powziąść o tym pewną wiadomość, ponieważ *Muzułmanie* maiąc swoie przesądy przeciwko wszelkiemu rodzaiowi popisow, nie utrzymuią xiąg ani urodzin, ani śmierci, ani małżeńſtw. Pomiędzy osobliwościami które w tym mieście uderzaią świeżo przybyłych, można uważać niezmierne mnoſtwo brzydkich psow, które ſię po ulicach błąkaią, oraz kaniow, które okrywaią domy i smutne wydaią wrzaſki. Niemniey zadziwia tam wielka mnogość ślepych. *Wolney* uważa, iż w ſtu osobach nie rzadką ieſt rzeczą rachować 20. ślepych, 10. iednookich, i 20 innych z czerwonemi oczami pełnemi kroſtow. Pierwszą tey choroby przyczyną ieſt ſłoność powietrza nader mocna w *Delta*, czyli niższym *Egipcie*, powtore nieczyſtość *Egipcyan* i rodzay ich pokarmow. W rospalonym od ſłońca klimacie, woda ieſt naypierwszą potrzebą. *Nil* sam bez pomocy z obłokow daie ią *Egipcyanom*. Sprawiedliwie więc *Egipcyanie* w dawnych czasach i teraz ieszcze zachowuią święte uszanowanie dla *Nilu*. Uſtanowili niegdyś uroczyſtości na honor tey rzeki, i wybudowali iey ołtarze iako dla Boſtwa, lub przynaymniey iako dla iego namieſtnika. W samey rzeczy bez *Nilu* czymże byłby *Egipt*, iak tylko niezmierną doliną nieurodzaynych piaſkow i schronieniem Tygrysow.— Za pomocą *Nilu Egipt* ieſt ziemią nayżyźnieyszą, na którey nieuſtanna panuie wiosna. Wody *Nilu* z początku Czerwca zaczynaią przybywać, lecz dopiero około 30 tegoż mieſiąca wzroſt ich ieſt znaczny. W tym czaſie wody są mętne i nabieraią czerwonawego koloru; powiękſzaią ſię aż do końca Sierpnia. Powtarzane i pewne doświadczenia nauczyły, iż ſtopień powodzi nayprzyiaźnieyszy dla zyzności ziemi, ieſt od 6. aż do 8. ſtop. Gdy woda przychodzi do tego kresu, lud podaie ſię wszelkim zbytkom radości: tańcuie, piie, wozi ſię w czółnach winszuie ſobie wzaiemney szczęśliwości, i zewsząd daie ſłyszeć pieśni dziękczynienia. Wylewy utrzymuią ſię aż do porownania dnia z nocą w ieſieni; Na ten czas *Egipt* podobny ieſt do rozległego morza, nad którym wznoſzą ſię miaſta, wſie i niezmierna mnogość batow wszelkiey wielkości i kształtu. Przy porownaniu dnia z nocą *Nil* zaczyna opadać, a we dwa mieſiące zamyka ſię w swoim korycie. Tym sposobem *Buonaparte* muſiał przybyć do *Alexandryi*, w tym momencie gdy rzeka zaczęła wzbierać, a do *Kairu* gdy wody w naywiększey swoiey znaydowały ſię wysokości. Można więc z tego wszyſtkiego wnoſić, iż do tego oſtatniego miaſta muſiał na ſtatkach przypłynąć, i że ieżeli ſtaczał potyczki, muſiał ie ſtaczać na ſtatkach.

z Hagi dnia 25. Września.

Dyrektoryat wydał wczoray proklamacyą względem kontrybucyi po 5. od ſta od dochodow wynoszących więcey iak 600. złotych, w którey ſtanowi sposob i termin wybierania oney. Ta kontrybucya ieſt tylko poprzedzaiącym wſtępem do daleko większey, nad którey urządzeniem teraz pracuią, a która w tym mieſiącu ieszcze uchwaloną będzie.— Dyrektoryat przyſłał poselſtwo do izby pierwszey, w którym uſkarża ſię na uchwały niedawno zapadłe znoszące rozmaite cła tranzytowe na towary wchodzące do kraiu: okazuiąc, iż podług tego dekretu, przechodzące towary *Angielſkie* tylko 3. od ſta, a towary *francuzkie* i inne dwa razy tyle cła opłacać muszą. Dyrektoryat żąda użycia w tey mierze innych śrzodkow, wyznaczona przeto w tym celu zoſtała kommissya,— Ciało prawodawcze uchwaliło, iż ci którzy obrani zoſtawszy deputowanemi nie chcą przyiąć tey nominacyi, utracaią prawo wotowania, rownie iak prawo do rozmaitych urzędow.— Liſty ze *Smyrny* pod d. 17. Sierpnia donoszą, iż *Francuzi* którzy mieli teraz weyść do *Kairu*, zatrzymuią w *Alexandryi* okręty i ładunki wszyſtkich narodow.

z Madrytu dnia 6. Września.

Niektóre tu naſtąpiły odmiany w zleceniach dyplomatycznych, które były dane trzem Grandom *Hiszpańſkim*. Xiąże *del Parque*, który ſię miał udać do *Peterzburga*, zaſtąpi mieyſce Hrabiego de *Campo-d'Alange* w *Wiedniu*.— Xiąże *d'Oſsuna* mianowany ieſt Ambaſſadorem przy dworze *Roſſyiſkim*, a Xiąże *de Frias* przy dworze *Lizbońſkim*.— Margrabia *de Branciforte*, brat ſtryieczny Xiążęcia Pokoiu, dawniey Vice-Król *Mexyku* przybył do dworu, od którego dosyć dobrze był przyięty Sam Xiąże Pokoiu nie wyiechał dotąd z tey ſtolicy. Uważaią tu, że iego swita, która przed kilku tygodniami była ieszcze liczna, znacznie ieſt teraz zmnieyszoną.

z Konſtantynopola dnia 2. Września.

Flotta *Roſſyiſka* czarnego morza z 12. okrętow liniowych i 6. fregat złożona, przechodziła przez kanał *Konſtantynopolitańſki*, i znayduie ſię teraz w *Dardanellach*. Przyiętą była przez okrzyki licznego ludu zgromadzonego na brzegi. Między Generałem *Tamarą* Miniſtrem *Roſſyiſkim* i *Reis-Effendem* zaszła umowa, iż okręty po dwa tylko razem przechodzić będą przez kanał, i połączyć ſię maią za *Dardanellami*. Partya Sułtana utrzymuie, iż teraz pokoy z *Moſkwą* długo, długo i na wieki trwać będzie.—*Porta* odebrała wiadomość, iż *Arabowie Egipscy* mieli nieroztropność uderzenia na oszańcowane woyſko *Francuzkie*, i że znaczną ponieśli klęſkę; że *Buonaparte* opanował *Kair* w 6,000. woyſka; i że armia *Francuzka* miała nawzaiem być znacznie uszkodzoną, częścią przez bitwy, częścią przez choroby.

Dnia 11. p. m. Miniſter *Pruſki* dnia 17. P. *Bouligny* ſprawuiący interessa dworu *Madryckiego*, naſtępuiącey nocy miniſter *Angielſki Spencer Smith*, a 18. Poseł *Rossyiſki* odprawili konferencye z *Reis-Effendym*. Te rozmaite konferencye okazuią ile związki Porty z Dworami *Europeyſkiemi* są czynne, i do iakiego ſtopnia okoliczności *Egipſkie* rząd nasz interessuią.— Dnia 15. *Alo Basza* mianowany zoſtał gubernatorem *Romanij*, na mieysce *Muſtafy-Baszy*, który obeymuie rząd w *Morei*.—Dnia 18. ambassador *Raguzańſki* nazwany *Bukia*, umarł tu na zgniłą febrę.— Od kilku dni zmnieyszyła ſię iuż zaraza. Odebrano tu autentyczne donieſienia z *Egiptu*, które procz wiadomych ſzczegułow wyrażaią, iż dnia 2. Lipca *Buonaparte* wylądował w 6000. ludzi w bliſkości niżey *Marabou* o dwie mile na zachod od *Alexandryi*: Wzięcie *Alexandryi* kosztowało 300. *Francuzow*. Dnia 2. 3. i 4. wylądowała reszta woyſka. Dnia 5. *Buonaparte* zoſtawiwszy na załodze w *Alexandryi* 4000. ludzi, udał ſię w dalszą drogę. Dnia 7. przybył do *Rozetty*, gdy tymczasem flotta pod kommendą szefa dywizyi *Ganteaume* popłyneła wzwyż *Nilu*. Dnia 9. armia pomknęła ſię brzegami rzeki do wſi o 2. mile od *Kairu*. Tam *Buonaparte* kazał robić okopy. Bejowie za radą *Gazar-Baszy* procz małych podiazdow, nie ſtaczali żadney bitwy. Podług naydokładnieyszego rachunku liczba woyſk *Francuzkich* wynoſi 22. tyſiące oprocz marynarki. Dnia 5. admirał *Bruyes* z 13. okrętami liniowemi, 3. fregatami zarzucił kotwice w ſtanowiſku *Abukir* między *Alexandryą* i *Rozettą*. Nie wiadomo dla czego ta eſkadra ſtanela w tak otwartym mieyscu i wyſtawionym na attak *Anglikow*, którzy iuż 28. Czewca pokazali ſię przed *Alexandryą*, mogąc dopłynąć do *Korſu* lub *Malty*, nimby *Anglikom* przybyły poſiłki. Zdarzenie usprawiedliwiło tę uwagę. Statek z *Abukir* do *Rodn* przybyły donioſł, iż dnia 31. Lipca popołudniu 14. okrętow liniowych, kilka fregat, i ieden brig *Angielſki* attakowały eſkadrę admirała *Bruyes*. Oczekuiemy na dokładne tey bitwy opisanie.

z Weſtfalij dnia 14. Września.

Francuzi znacznie ſię zgromadzili na linij demarkacyiney, ſtoią iednak spokoynie, i zupełnie ią szanuią. Kommenderuiący Generał *Francuzki* mieszka w zamku P. *Landsberg* i ieſt utrzymywanym w potrzebach swoich od tamteyszey okolicy.

z Frankfortu dnia 18. Września.

Liſty z *Raſtad* donoszą o przybyciu tam nadzwyczaynego kuryera z *Wiednia* z ważnemi pismami do Hrabiego de *Lehrbach*. Też liſty dodaią, iż wkrótce zaydzie decyzya czyli między *Auſtryą* i *Francyą* woyna lub pokoy naſtąpi. Do *Friburgu* i *Konſtancyi* przywieziono iuż rozkaz układania w paki archivow i wywiezienia ich bez żadney zwłoki. Przybyły iuż do *Argen-Langen* nad jezioro *Konſtancyeńſkie*. W *Bregentz* oczekuią na Arcy-Xcia Karola; który ma odprawiać rewią woyſka będącego w *Voralberg*. Dnia 18. Sierpnia ten Xiąże znaydował ſię w *Budweiſs*, gdzie po odprawioney rewii artylleryi, udał ſię nazaiutrz w drogę do *Linz*. W *Tyrolu* między *Padwą* i *Weroną* ma bydź zebrany liczny korpus woyſk *Auſtryackich*. Dowiaduiemy ſię, iż artylleryа *Francuzka* przeprawiła ſię z prawego na lewy brzeg *Renu*.

Dnia 22. Września.

Dziś *Francuzi* obchodzą rok nowy z manewrami woyſkowemi. Generał *Maſſena* codziennie ieſt oczekiwany.— Powszechnym iednak ieſt tu mniemaniem, iż wypadek bitwy na morzu *śrzodziemnym*, przyspieszy pokoy z Rzeszą, gdyż *Francya* będzie mogła użyć armij *nadreńſkiey* we *Włoſzech*, lub gdzie iey wypadnie potrzeba.—Rezydent Francuzki *Alquier* miał audyencyą u Elektora *Bawarſkiego*, i domagał ſię wypędzenia z *Bawaryi* emigrantow Francuzkich. Zządał także wypłacenia podług konwencyi w roku 1796. przyrzeczonych *Francyi* kontrybucyow i innych warunkow. Po takowym dopełnieniu konwencyi Rząd *Francuzki* w przypadku woyny chce dopiero nowy traktat neutralności zawrzeć z Elektorem.

z Moguncyi dnia 16. Września.

Dnia wczorayszego przeprowadzono przez nasz moſt do armii 70. armat rożnego kalibru. Nasza załoga ieſt teraz bardzo mała nierachuiąc artylleryi, ſkłada ſię ryłko z iedney pułbrygady, i mowią, iż mieszkańcy obowiązani będą do odbywania ſtraży. To ieſt dowodem, iż *Francuzi* nieuważaią ieszcze twierdzy *Kaſſel* za ſwoią

własność, iż municypalność *Moguncka* nakazała mieszkańcom tey twierdzy opłatę od patentow, a ci zezwolili na to pod warunkiem, iż im wolno będzie przychodzić do *Moguncyi* dla ſprzedawania lub zakupywania żywności. Jakoż w ſamey iſtocie zakupili wiele zboża. którym naładowali wozy, lecz za nadeyściem do moſtu, zoſtali przytrzymani, a kommendant oświadczył im, iż nie pozwoli nic wyprowadzać z *territorium* Rzpltey, i że *Caſſel* dotąd ieszcze nie ieſt częścią tego *territorium*.

Od granic Węgierſkich dnia 17. *Wrześ*:

Sułtan *Turecki* kazał po wszyſtkich prowincyach ſwoich sztandar woyny wywieſić, wzywaiąc każdego do obrony kraiu. *Basman-Oglu i Muſtafa Basza* z swoiey ſtrony wszelkie mu w tey mierze czynią przeszkody.— Część woyſk *Roſſyiſkich* pod kommendą feldmarszałka *Suworowa* ciągnie do *Jaſſow*, dokąd Sułtan wyſłał także rozkaz do chwytania i wywożenia za granice wszyſtkich podeyrzanych cudzoziemcow.

z Raſtad dnia 24. *Września.*

Deputacya Rzeszy na oſtatnią Notę Ftancuzką wydała *Conclusum*, w ktorym odpowiedaiąc na pierwszy punkt Noty Francuzkiey oświadcza, iż nie tylko przyimuie zrzeczenie ſię pełnomocnikow Francuzkich względem fortyfikacyow *Kehl* i *Caſſel*, ale odbiera z naywiękſzym ukontentowaniem zapewnienie, iż ich zamiarem ieſt znieſienie wszelkich powodow niespokoyności względem tychże possessyow. Lecz ponieważ dla uſkutecznienia tego zamiaru ieſt potrzebą ażeby *Francya* wyrzekła ſię także territoriow, ktore sobie zamowiła, rownie iak wszelkiego punktu na prawym brzegu *Renu*, Deputacya z zaufaniem pokłada nadzieię, iż Rząd Francuzki zrzecze ſię i tey pretensyi, tym bardziey że granice Francuzkie są doſtatecznie osłonione przez wyspę S. *Piotra* i zburzenie fortyfikacyow *Ercnbreitſteinu*, a wzmiankowane territoria nie maią żadney wartości rzetelney. Odpowiadaiąc potym na dalsze punkta Noty, Deputacya ponawia prożbę o cofnienie woyſk Francuzkich z prawego brzegu.

Dnia wczorayszego z rana miniſter pełnomocny Cesarſki oddał legacyi *Francuzkiey* notę ułożoną podług decyzyi, ktorą Deputacya wydała na sessyi dnia 20. t. m. Miniſtrowie *Francuzcy* dali naſtępuiącą odpowiedź na notę Hrabiemu *de Metternich* pod dniem 11. t. m. ſtosownie do trzech członkow ſtanu rycerſkiego kantonu niższego *Renu*, ktorych dobra na sprzedaż były podane: „Lubo niżey podpisani pragną odpowiedzić osobiſtemu zaufaniu iakie im ieſt w tym zdarzeniu okazane, nic iednak decydować nie mogą w intereſsie tyczącym ſię wewnętrzney adminiſtracyi, lecz nieomieszkali przeſłać tey noty swemu Rządowi, ktory ieſt iuż o tym intereſsie od nich uwiadomiony przez poſłaną mu notę, ktorą im P. *Gagern* Deputowany od Szlachty w tey okoliczności złożył.— *w Raſtad* 28. *Fructidor* (14. *Września*) *roku* 6.

(podpitano) Bonnier, Jean Debry, Roberjeot.

Lubo pokoy z Rzeszą coraz ſię pewnieyszym robi, ſtosunki iednak *Auſtryi* z Dyrektoryatem *Francuzkim* coraz są zawikłańsze. Miniſter Cesarſki oświadczył wyraźnie, iż nie zezwoli na odſtąpienie iakiegokolwiek punktu na prawym brzegu *Renu*. *Ultimatum* z ſtrony *Francuzkiey* widać że podane nie będzie, gdyż oświadczyli iż negocyacye całą ieszcze zimę trwać będą. Fałszywa także była pogłoſka, iakoby linia armiſtycyina przełamaną być miała przez woyſka *Francuzkie*, i poſłowie *Francuzcy* wyraźnie wieści tey zaprzeczyli.

z Hamburga dnia 28. *Września.*

Zawczoray przybył tu Ob. *Marragon* nowy miniſter Rzpltey *Francuzkiey*. – Nowa eſkadra *Roſſyiſka* z 7. okrętow rozmaitey wielkości ſkładaiąca ſię, przybyła w tych dniach z *Baltyckiego* morza, i zarzuciła kotwice w odnodze *Kioege*; dnia wczorayszego miała przypłynąć do ſtanowiſka przed *Kopenhagą*.

z Koiru dnia 4. *Września.*

P. *Kronthal* ſprawuiący intereſſa Ceſſarſkie, zapewnił rząd *Gryzonow*, iż Cesarz Jmć poſtanowił teraźnieyszą ich konſtytucyą wziąść pod swoią opiekę, przez co związek *Gryzonow* przy swoich prawach obſtaie, i nie chce łączyć ſię z *Helwecyą*. Jeszcze żadne woyſka obce do kraiu naszego nie weszły, i wſzyſtko zależy od ſeymu wkrotce zebrać ſię maiącego.

z Neapolu dnia 4. *Września.*

Gwałtowny werbunek w Kroleſtwie *Neapolitańſkim* powszechną ſprawił tam niechęć, a nawet był powodem do wielkich rozruchow. Schwytani ludzie nie chcieli żadną miarą iść na mieysce swego przeznaczenia. W *Portin*, *St Giorgio*, *Rasina*. *Borra*, *Torre del Graco*, etc. wszyscy mieszkańcy powſtali w massie, a woyſka krolewſkie nic przeciw nim dokazać nie mogły. W *Kalabryi* przyszło do znaczney utarczki, a w samey *Sycyli* wielka rewolucya bardzo iuż bliſka ieſt wybuchnięcia.

z Rzymu dnia 6. *Września.*

Ob: *Florent* ieden z kommiſſarzow *Francuzkich* przywołanym zoſtał do *Paryża* przez nadzwyczaynego kuryera.— Z powodu złego ſtanu intereſſow ſkarbowych miniſtrowie naſi wyſłani do dworow, ktorzy uznali naszą Rzpltę, odwołani zoſtaną. Dyrektoryat *Francuzki* przez ſwoich poſłow będzie ſię sam zatrudniał intereſſami naszemi u wspomnionych dworow.

z Werony dnia 10. *Września.*

Dowiaduiemy ſię z *Rzymu*, iż ku końcowi mieſiąca Sierpnia przechodził tam kuryer *Neapolitańſki* wyſłany do *Paryża* z depeszami ſprawuiącego interessa Rzpltey *Francuzkiey*; i że we dwa dni potym przechodził przez toż miaſto drugi kuryer z depeszami dworu *Neapolitańſkiego* do Dyrektoryatu. Jedni utrzymuią, iż te depeſze ściągaią ſię do zaszłych między dwoma rządami porożnień z powodu przyięcia eſkadry *Angislſkiey* w *Sycylij*. Inni mniemaią, iż ieden z tych kuryerow powiozł Dyrektoryatowi wiadomość o bitwie morſkiey zaszłey przed portem *Alexandryiſkim*, o ktorey wieść ſię rozeszła w *Neapolu* od 18. Sierpnia. a ktora miała byc ſtrasznieysza nad wszyſtkie iakie kiedy widziano, podług donieſień urzędowych z *Malty*; ponieważ przez sześć godzin, flotty walczyły z sobą na odległość wyſtrzału z piſtoletu; klęſka obydwoch ſtron była niezmierna, lecz większa nieco *Francuzka*. Mowią, iż *Anglicy* wpędzili flottę *Francuzką* na mielizny, z ktorych nie mogła czynić obrotow, ani dla uderzenia na nieprzyiacioł, ani dla uſtępowania pod bateryo nadbrzeżne. Z resztą nie odebrano ieszcze we *Włoſzech* żadnych dokładnych opisow tego zdarzenia; Od 15. dni nieprzybywaią tam iuż żadne z *Neapolu* liſty, i tylko przypadkiem od kuryerow lub przeieżdżaiących podrożnych dochodzą wiadomości. Podług tych wiadomości uważaią woynę za nieuchronną i nader bliſką między Rzpltą *Francuzką* i Krolem *Neapolitańſkim*, ktory ma teraz przeszło 80. tyſięcy bitnego woyſka pod bronią, nie rachuiąc nowych zaciągow, ktore uſkuteczniaią na mocy oſtatniego edyktu. W naszych także okolicach wszyſtko bliſką okazuie woynę, Rozchodzi ſię tu nawet pogłoſka, iż d. 20. Września kroki nieprzyiacielſkie maią być rozpoczęte; lecz wieść ta na żadnym innym nie ieſt wsparta dowodzie, iak tylko, iż wydano w tym czaſie rozkaz przyspieszenia żniwa, a nawet winobrania, ażeby woyſka mogły rozłożyć ſwoie obozy bez uszkodzenia owocow rolniczych. Widziemy także codziennie przybywaiącą artylleryą polową i wozy ammunicyine, ktore w tym momencie znayduią ſię w wielkiey liczbie pod murami naszego miaſta. Szańce wyſtawione za bramą *Stuppa* po prawey ſtronie *Adygi*, iuż są prawie dokończonemi, i pracuią teraz z wielkim pospiechem około naprawy murow otaczaiących miaſto. Dnia 7. przybyła tu wielka liczba artyllerzyſtow.— Dowiaduiemy ſię z *Wiednia*, iż Ob. *Mareschalchi* niedokazawszy ażeby go dwor Cesarſki przyiął w charakterze ambassadora Rzpltey *Cisalpińſkiey*, wybierał ſię do wyiazdu z tego miaſta.— (Dnia 15. przeieżdżał z swemi sekretarzami przez *Strazburg*, a ztamtąd udał ſię do *Paryża*.)

z Medyolanu dnia 14. *Września.*

Pokazuie ſię z Liſtu ktory ieden officer z armii Gen: *Buonaparte* pisał z *Kairu* w oſtatnich dniach Lipca do swego przyiaciela znayduiącego ſię w armii *Włoſkiey*, iż Rząd *Francuzki* od dawnego czasu przygotował sobie związki polityczne z Naczelnikami niektorych pokoleń *Arabſkich* mieszkaiących między *Mekką* i odnogą *Perſką*. Jeden *Scheik* tych kraiow nazwany *Hajabi*, ułożył tam od 6. lat nieiaki rodzay *Schizmy*, ktorego zasadą ieſt czyſty *Deizm*, oddawanie czci Bogu pod gołym Niebem, zgoła dawną Religią wyznawaną w tych kraiach przed przyiściem *Mahometa*, ktorego powołaniu, obiawieniom, i Boſkim Alkoranu początkom zaprzecza, niemniey znosi używanie meczetow, i ich obrządkow. *Hajabi* maiący iuż około ſtu lat, ieſt wynalazcą tey nowey uſtawy. Przepisał ią nayprzod dla swoiey familii, potym dla ſwego pokolenia, a nakoniec przyiętą zoſtała od wielu pokoleń *Arabii szczęśliwey*. Dziś rachuie iuż bardzo wielką liczbę swoich ſtronnikow na całym zachodnim brzegu odnogi *Perſkiey*, zacząwszy od *Maſkaty* aż do *Baſſory*. W tey to ſtolicy ſtarodawney *Chaldei*, w tey ſławney *Abraama* Oyczyznie, *Scheik Hajabi* przedſiewziął zamyſł powrocenia iak sam nazywa, ſtarożytney wiary pierwszego z Patryarchow, wzywaiąc do ſiebie *Mahometanow*, *Zydow* a nawet i Chrześcian. Zapewniaią, iż ta Sekta rozszerzyła ſię iuż około *Mekki* i *Medyny*. To ieſt rzeczą pewną, iż ci nowowiercy zgromadzeni z rożnych części *Arabii*, ſkładaią dziś taką armią ktora iuż opanowała brzegi *Euſratu* i *Tygru* po wyżey *Baſſory*, i ieſt mniemanie, iż ma zamiar zawoiowania *Perſyi*. Takie są zadatki rewolucyow z ktorych *Buonaparte* nieomieszka zapewne korzyſtać, ponieważ naypierwszą iego czynnością w *Egipcie*, było zawarcie Trakratu przyiaźni i związku z Naczelnikami *Arabow*, a tym ieszcze łatwiey będzie mogł utworzyć dobre porozumienie z *Arabami* odnogi *Perſkiey*, ktorzy maią tyle podobieńſtwa z Teofilantropami *Francuzkiemi*.

Dnia 16. *Września.*

Ex-Dyrektor *Teſti* mianowany zoſtał miniſtrem naszey Rzpltey do *Rzymu*.— Wiadomości z *Neapolu* donoszą, iż *Buonaparte* pobiwszy w rożnych potyczkach hordy Beiow, przybył ſzczęśliwie do *Kairu*. Liſty z *Genui* potwierdzaią też wiadomość, i dodaią. iż inżenierowie *Francuzcy*, ktorzy ſię w *Alexandryi* pozoſtali, zatrudniaią ſię iuż sposobami połączenia śrzodziemnego morza z czerwonym. 8000. ludzi użytych będzie, do kopania kanału, przez ktory połączenie to uſkutecznione zoſtanie. Donoszą z *Liworny* pod 3. t. m. iż eſkadra *Tulońſka* od 6. ſzebekow, pułgalery i iedney galioty wysadziła na wyspę S. *Potra w Sardynii* woyſko, ktore zrabowało kray i zabrało wiele mieszkańcow w niewolę. Dowiaduiemy ſię z inney ſtrony, iż brzegi *Włoſkie* częſtey od korsarzow Barbaryiſkich doświadczaią napaści.

Oczekuiemy tu na 20. tyſięcy woyſka maiącego przybyć ze śrzodka *Francyi*. Już przyszła znaczna część kawaleryi, ktora pomknęła ſię ku *Bononii*.

Pewna Familia przez rożne nieszczęśliwe przypadki przyszła iuż do tego ſtanu, iż nie tylko widziała ſię na ſchyłku wszelkich dalszego utrzymania ſię ſposobow, ale nadto, obarczona przewiedzionym przez kredytorow proceſſem, miała iuż zoſtać ogołoconą ze wszelkich do życia potrzeb, przez zatradowanie oſtatnich pozoſtałych sprzętow. W tym okropnym ſtanie za wdaniem ſię rzadkiego przyiaciela, znalazła niespodziewanie osobę dobroczynną, ktora ią nie tylko z tey oſtateczney wyratowała toni, ale nadto zabeſpieczyła iey dalſzy los przez obfite zapomożenie. Ta familia radaby podać do wiadomości publiczney całe tak pięknego czynu wyſzczgulnienie, lecz nadto doświadczyła, iż rownie ieſt wielka ſkromność iak cnoty tey dobroczynney oſoby, ktora do wszyſtkich zalet płci ſwoiey, łączy rzadką ludzkość.

DONIESIENIA.

Donosi ſię Publiczności, iż ponieważ zbyt ſzczupła dotąd konkurrencya prenumeratorow na Dziennik Czynności Kommiſsyi Bankowey zapowiada wydawcy przez Rezolucyą Kommiſsyi uſtanowionemu wyraźny brak fundusſzu nie tylko iakieykolwiek nadgrody za pracę, ale też i na druk oraz inne nieodbite koszta potrzebnego, tak dalece, że ani w czwartey części na same wydatki wpływu żadnego do tego czasu nie ma; Przto wydawanie dzieła rzeczonego przez wzmiankowanego wydawcę do ſkutku przywiedzionym być nie może. Dla czego mała liczba do kilkunaſtu tylko osob wynosząca, prenumeraty przez ſiebie złożone, z mieysc na ktorych złożyli odebrać zechcą.

JP. Karol Möller urodzony w tey prowincyi, wychowany w szkole rycerſkiey kadetow w Warszawie, założył pensyą męſką, w ktorey młodzież uczona będzie ięzykow: Francuzkiego, Niemieckiego i Łacińſkiego, tudzież hiſtoryi, geografii, rachunkow, algebry i matematyki. Baczność czuła dawana oraz będzie na formowanie ſię w obyczayności i ſentymentow ſerca i duszy. Dyrektor pensyi ieſt oraz wydawcą nowey Grammatyki Francuzkiey, ułatwiaiącey nauczenie ſię bez metra ięzyka Francuzkiego, i ktorey iuż z pod praſsy wyszła część pierwsza, zawieraiąca w sobie czytanie francuzkie; doſtać iey można u Piarow i Autora ſamego grammatyki, mieszka w kamienicy Minasowiczow pod Nrem 54. na pierwſzym piętrze w Rynku Starego Miaſta: